

VEREENIGING TOT BEOEFENING
VAN OVERIJSSELSCH REGT EN GESCHIEDENIS.

1903/9
6/343

OVERIJSSELSCH
STAD-, DIJK- EN MARKEREGTEN.

EERSTE DEEL. VEERTIENDE STUK.

STADREGT VAN GRAFHORST.

ZWOLLE
DE ERVEN J. J. TIL
1903.

WERKEN, UITGEGEVEN DOOR DE
VEREENIGING TOT BEOEFENING VAN OVERLIJSSELSCH
REGT EN GESCHIEDENIS.

- Verslagen van de Handelingen der vergaderingen van de
Vereeniging, 1^e—90^e stuk. (Niet in den handel).
- Catalogus van de Bibliotheek der Vereeniging, f 0.60.
Met 3 supplementen, 1^e suppl. f 0.20, 2^e suppl. f 0.10,
3^e suppl. f 0.05.
- Register van Overijsselsche Oorkonden, I, No. 1—369.
II, No. 370—890. III, No. 891—1118. IV, No. 1119—1291.
- Verslagen en Mededeelingen, 1^e—22^e stuk. 1^e st., f 1.25
— 2^e st., f 1.25 — 3^e st., f 0.75 — 4^e st., f 1.00 —
5^e st., f 1.25 — 6^e st., f 1.50 — 7^e st., f 0.75 — 8^e st.,
— 9^e st., f 1.80 — 10^e st., f 0.70, — 11^e st., f 1.50 — 12^e st.,
f 1.00 — 13^e st., f 0.75 — 14^e st., f 0.60 — 15^e st.,
f 0.60 — 16^e st., f 2.00 — 17^e st., f 1.75 — 18^e stuk,
f 1.00 — 19^e stuk, f 3.20 — 20^e stuk, f 8.00 — 21^e stuk,
f 2.00 — 22^e stuk, f 1.80.
- Verhandeling over het Graafschap Goor en beschrijving
van de Heerlijkheid Almelo en Vriezenveen. Twee
onuitgeg. hoofdstukken van den Tegenw. Staat van
Overijssel; door wijlen Mr. G. Dumbar: f 0.50.
- Kronijk van Gerardus Coccius. f 0.70.
- Charters en bescheiden over de betrekking der drie Overijss.
steden, bijzonder van Kampen, op het noorden van
Europa, 1251—1398. f 1.15.
- Mr. J. P. Ver Loren, Lebuinus en zijne stichting te Deventer
gedurende den eersten tijd van haar bestaan. f 4.50.
- Uittreksels uit het dagboek van Arent toe Boecop volgens een
HS. van de 17^e eeuw. f 2.40.
- Kamper Kronijken, I. de Annalibus quaedam nota. f 0.70.
Kamper Kronijken, II. Kronijk van Johan van Breda. f 1.50.
- F. A. Hoefler, De Klokken in den Toren der Bovenkerk
en in den Nieuwen Toren te Kampen, in folio formaat
met phot. lithogr. afbeeldingen. f 2.80.

(Zie verder de beide laatste pag. van den omslag).

OVERLIJSSISCHE

STAD-, DIJK- EN MARKEREGTEN.

VEREENIGING TOT BEOEFENING
VAN OVERIJSSSELSCH REGT EN GESCHIEDENIS.

ACL
000
[2]

OVERIJSSSELSCHE
STAD-, DIJK- EN MARKEREGTEN.

EERSTE DEEL. VEERTIENDE STUK.

STADREGT VAN GRAFHORST.

ZWOLLE
DE ERVEN J. J. TIJL
1903.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

BY THE COURT

IN FAVOR OF THE PLAINTIFFS

AND AGAINST THE DEFENDANTS

AND IN FAVOR OF THE PLAINTIFFS

Faint text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

De stadrechten van Grafhorst, in vroegeren tijd door wanbeheer uit het bezit der gemeente geraakt, werden, naar men mij mededeelde, door den vorigen burgemeester teruggevonden, door hem van den toenmaligen bezitter aangekocht en aan de rechtmatige eigenares teruggegeven, onder voorwaarde echter, dat zij nooit weer het archief mochten verlaten. Ik zag mij, om inzage van de stukken te nemen, dus genoodzaakt mij persoonlijk naar Kampen te begeven, want daar is tegenwoordig het gemeentehuis van Grafhorst gevestigd, waarin de documenten thans zorgvuldig worden bewaard. De burgemeester, de heer H. Visscher, en de secretaris, de heer W. Meyer, maakten mij echter, naar ik met dankbaarheid erken, verder het onderzoek der archiefstukken zoo gemakkelijk mogelijk, zoodat ik spoedig het gewenschte gevonden had.

Het oud-archief bleek evenwel niet meer van het door mij gezochte te bevatten dan hetgeen Racer reeds in zijne Overijsselsche Gedenkstukken (St. VI, blz. 266 vlg. en 281 vlg.) had opgenomen, zoodat het hierachter afgedrukte in hoofdzaak slechts eene nieuwe uitgave der nog overgebleven rechtsbronnen van het oude plaatsje is. Deze stadrechten zullen nu echter gemakkelijker door belangstellenden kunnen worden geraadpleegd, dan toen zij, als tot nu toe tusschen andere stukken min of meer verscholen, alleen in het groote werk van Racer volledig voorkwamen en in de serie

stadrechten, door onze Vereeniging uitgegeven, mocht trouwens het stadrecht van Grafhorst ook niet ontbreken.

Ik begin mijne uitgave met het afdrucken van twee stadbrieven, waarbij zich echter eene eigenaardige kwestie voordoet, waarop ik hier even de aandacht wil vestigen. In het archief toch bevindt zich eene copie van een charter van 1333, waarbij aan Grafhorst stadrecht gegeven wordt, met het onderschrift: „bij „mij als tegenwoordige secretaris van Grafhorst gevonden deze brief op den 2 July 1776, in fidem „R. v. d. Woude secr.” en ook een in 1584 door den Zwolschen magistraat afgegeven vidimus van een brief van 1365, die bijna geheel gelijkloidend met eerstgenoemde oorkonde is.

Hoe dit te verklaren?

In den „Tegenwoordigen Staat van Overijssel”, Deel IV, blz. 140, in de noot, lezen wij omtrent deze zaak het volgende:

„Wy volgen hier den brief bij *Dumbar, Anal. II, „p. 253* ¹⁾, dien wy ook by dit stuk I Deel, bl. 87, „aanhaalden, doch vinden ons verplicht te zeggen, dat „wy, by nader beschouwing, van desselfs egtheid „niet volledig overtuigd zijn. Onze twyffeling komt „niet zo zeer voort uit eenige verschillende lezingen, „die tusschen dit stuk en een ander afschrift van „hetzelve bij *Racer, Gedenkst. VI, bl. 266*, bespeurd „worden; als wel uit den brief van Jan van Vernenburg van 't jaar 1365, *Ald. bl. 268*, aan welks egtheid niet kan getwyffeld worden, en die het aanzien „heeft van eene oorspronglyke gifte en geenzints van

¹⁾ Hier is deze brief het eerst uitgegeven (nl. in 1721).

„eene bevestiging van eene vorige, gelyk die der „daar op volgenden van Rudolf van Diepholt enz.”

Maar aan den anderen kant kan men wijzen op het volgende stuk uit het archief van Graffhorst, dat ook afgedrukt is in Racer's Gedenkstukken (St. VI, bl. 267):

„Van de vryheid van Graffhorst”.

„Anno 1333 des Dinsdachs nae Misericordia Domini „heeft Biscop Jan van Utrecht de van Graffhorst „gegeven vryheid ende stadrecht toe setten sche- „penen ende met een schulden recht te rechten in „allen manieren als de steden van Zwolle, Hasselt „end Genemuiden hebben, welke vryheid wesen „(sal) tusschen den Oorde ende Graffhorster Vonder, „beholtelicken syner genaeden en syn luyden ende „des diensten, de sy den heeren schultich syn gelyk „de voerscreven steeden. Des soo sal de stadt van „Graffhorst geven jaerlichs op S. Odulphusdach ses „pont swarte torff ¹⁾ in kennisse erer stadtrechte.”

Deze brief zou een copia copiae zijn „geextraheert ex Aureo Libro Zwollensi”, welk register echter niet meer te vinden is.

Eene zekere beslissing in de vraag of deze brief van 1333 wel als echt is te beschouwen is nu moeilijk te nemen, maar is men er toe geneigd hem voor onecht te houden, dan zou men er op kunnen wijzen, dat men vroeger soms vreemd met stadbrieven van de oude Overijselsche steden schijnt gehandeld te hebben en daarbij als voorbeeld kunnen noemen den brief, dien bisschop Otto van Holland in 1248 aan Ommen zou hebben gegeven, welk zonderling stuk

¹⁾ Hier zal, naar ik denk, wel „tornsche” moeten staan, gelijk in de hierachter afgedrukte brieven.

door mij besproken werd in het begin der voorrede van mijne uitgave van het stadrecht dier plaats. ¹⁾

Op de twee stadbrieven laat ik, evenals dit in Racer's uitgave is geschied, de nog in het archief berustende confirmatiebrieven volgen en wel die van Rudolf van Diepholt, die van Frederik van Baden en die van Philips van Bourgondië, resp. van de jaren 1433, 1496 en 1517.

Wat het uitwendig voorkomen dier stukken betreft, merk ik op, dat de hier het eerst afgedrukte brief een oude copie op papier is en dat de vidimus en de confirmatiebrieven op perkament zijn geschreven. ²⁾ Aan de brieven van Rudolf van Diepholt en Philips van Bourgondië ontbreken de zegels, terwijl het zegel van Zwolle in groen was aan den vidimus en dat van Frederik van Baden aan den brief van 1496 (het laatste zeer sterk) geschonden zijn; op de plique van laatstgenoemd stuk staat de naam H. Hundebeke geschreven en op die van den brief van 1517 de naam Gherdinck.

De „Willekoeren end Statuyten" der stad komen in copie voor in een handschrift, groot 27 × 17.8 cM. Dit begint met 4 en eindigt met 6 onbeschreven folia papier. Het titelblad is van perkament en ook de 9 folia, waarop het stadrecht is geschreven; daarop volgen nog 2 pagina's met losse aantekeningen en een eedsformulier voor den burgemeester. ³⁾

¹⁾ Overijsselsche Stad-, Dijk- en Markeregten, Dl. I (Stadregten), St. 8.

²⁾ De brief van 1517 is hier en daar beschadigd; de hierdoor in den tekst ontbrekende woorden zijn in deze uitgave overgenomen uit de voorgaande brieven en tusschen [] geplaatst.

³⁾ Dit handschrift, dateerende van het jaar 1627, moet een copie zijn van een zeer oud perkamenten officieel manuscript in het

De wetsbepalingen zijn ongenummerd; voor het gemak bij het aanhalen heb ik ze van volcijfers voorzien.

Behalve de burgemeester en de secretaris der gemeente, reeds door mij genoemd, hebben mij ook de heeren Hoefler te Hattem en Mr. Rutgers te Zwolle bij deze uitgave diensten bewezen en gaarne betuig ik hun hierbij mijn dank daarvoor.

Den Haag.

A. TELTING.

archief van Grafhorst, dat later echter daaruit schijnt te zijn ontvreemd. In een handschrift toch, dat vroeger heeft toebehoord aan P. Bondam en thans berust in de bibliotheek onzer Vereeniging (genummerd 92), komt ook eene copie van het hier afgedrukte stadrecht voor, geschreven door den secretaris van Grafhorst Roelof van der Woude, en daarbij heeft Bondam het volgende aangeteekend:

„Describenda in usus meos curavi haec statuta per manum „secretarii illius oppidi ex veteri quodam libro, in archivis oppidi „istius adhuc exstante, praecedenti seculo descripto ex antiquissimo „codice membranaceo et authentico, sed qui ante quadraginta hos „annos dolo malo ac furto ex archivis ablatas dicitur, nec amplius „ibi exstat. D. 29 Decembr. 1777.”

The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem. It is shown that the problem is equivalent to the problem of finding a function $f(x)$ which satisfies the conditions

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt + g(x)$$

where $g(x)$ is a given function. It is shown that the function $f(x)$ is uniquely determined by the conditions

$$f(0) = g(0)$$

and

$$f'(x) = f(x) + g'(x)$$

It is shown that the function $f(x)$ can be expressed in the form

$$f(x) = e^x \int_0^x e^{-t} g'(t) dt + g(0)$$

It is shown that the function $f(x)$ is continuous and differentiable. It is shown that the function $f(x)$ is the unique solution of the problem.

STADBRIEF VAN 1333.

Wy Johan, byder genade Godes biscop tUtrecht, maken kondt allen luyden, dat wy onssen guden luyden van Grafhorst ghegeuen hebben ende gheuen mit desen breue vriheyte ende statrecht toe setten scepenen ende mit onsen sculten recht toe richten in allen manyren also onse stede van Zwolle, Hasselt ende Genemuden hebben, welcke vryheit wesen sall tuschen den Oerde ende Graffhorster Vonder toe, behoudeleick ons onsser luyde, die wy daer hebben ende noch koemen moeghen, ende onsses dyenstes, die sie ons van rechte schuldich synt gelycke den steden voerss. Voert an so sall ons die stede van Grafhorst voerss. jaerlicx gheuen sess pont zwarter tornschen etc. op sunte Odulphusdach in kentnisse van hoeren stadtrechte. Hier weren ouer, daer dit geschiede, eersame lude ende bescheyden her Johan van Iselsteyn, canonick van sunte Marien tUtrecht, thesaurier, her Jacob, cureyt van Yselmuden, Otte van Yselsteyne, die olde Erenst van Yselmuden ende die jonge Erenst zyn soene, Alffer vander Schuiren, Geert Stellingck, Bartelt dair bouen Erenst van Zuyrbeecke ende anders voele guder luyde. In oerconde des brieffs beseghelt myt onssen zeghell. Gegeuen int jaer ons Heren dusent drehondert ende dreendertich des Dinxedages na Misericordia Domini.

VIDIMUS VAN DEN STADBRIEF VAN 1365.

Wij borgermeijsteren, schepen unde rhaedt der stadt Swolle doen khundt allen luiden und certificeren voir die gerechte waerheit, dat vor vnns gekhommenn vnnd erschennenn sinnenn vnse guide nabuirenn vnnd frindenn die borgermeijsterenn vann Graffhorst vnnd hebbenn vnns verthoent, laetenn sienn vnnd lesenn einenn bezegeldenn brieff inn francijnn geschreüenn, diewelcke enniger matenn veroldett, dan noch leessbaer wesennde, luidet vann woordenn tot woorde als volgt:

Wij Johan van Viernenborch, bij den genaede Goedes bischop tUtrecht, maickenn khundt allenn luidenn, datt wij vnnsenn guidenn luidenn vann Graffhorst gegeuenn hebbenn vnnd geuenn mit dessenn brieue vrijheid vnnd stadtrecht toe settenn schepenne vnnd mit vnnsenn scholte vnnd richter toe richtene inn allenn maenierenn als vnse stede vann Swolle, vann Hasselt vnnd vann Gennemuidenn hebbenn, welke vrijheitt wesenn sall tuschenn denn Oirde vnnd Graffhorster Vonder thoe, behoudelick vnns vnser luide, die wij dair hebbenn vnnd noch bekhoemenn ¹⁾ moegenn, vnnd vnnes diennstes, die sij vnns vann recht schullich zijnn, glijck dienn stedenn voirseijt. Voirtaene so sall vnns die stede vann Graffhorst voirseijt jairlicks

¹⁾ Later is „be” in dit woord doorgeslagen, doch weer met puntjes er onder hersteld.

geuenn sess pondt swartter tornsche up sencte Odulffsdach inn kennisse vann hoerem stadtrecht. Hier waerem ann vnnd ouer tho Vollenhoe, dair dut geschiede, eersam vnnd bescheidenn luide heer Gerrijt, Graeue vann Viernenborch vnse bruoder, ridder, heer Goddert Kerker vann Isselmuidenn, Henrick de Suijre, Helmich zijnn brueder, Lambert Erenstzoenne, Alphard de Ruthe vnnde Johann vann Isselmuidenn vnnd anders guider luide vele. In oirkunde des brieffs besegelt mit unsenn siegels. Gegeuenn int jair vnss Heren duisent drehondert vijff vnd tsestich des Dincxdages nae beloecken Paeschen.

Diewile wij dan dennselvenn brieff hirinne geinserirt gesien vnnd durch vnssenn secretarienn hebbenn doenn lesenn vnnd na vlitige collatie mittem originalenn brieff, die ant veroldenn vnnd vergaenn auerst noch leesbaer vnnd ahn denn vthangendenn siegell vann rodenn wasse ongecancellirt was, beuondenn van woorde accorderende, hebbenn wij sonder argelist inn oirkunde der wairheitt vnnd ter begertenn der voirsejten vann Graffhorst, vnnder vnns als oire appellantz richterenn sorterennde, inn forma einnes vidimus vnnsers stadt secret siegell vnnder ann dessenn brieff doenn hangenn in denn jairenn vnnsers Heren vnnd Salichmaickers gebuertt duisennt vijffhondertt vier vnnd tachtentich denn dry vnnd twintichstenn dach des maentz Julij.

CONFIRMATIEBRIEF VAN RUDOLPH VAN DIEPHOLT.

1433.

Wij Roedolph van Dyepholt, bider genaden Gaets bisseop tUtrecht, maken kont ende kenlic allen luden, dat wij onsen goeden luden onser stat van Graffhorst alle alsullic statrecht ende vryheiden als se van onsen voervaderen, bisscopen tUtrecht, geworuen, hergebracht ende besegelt hebben, confirmeren, stedigen ende laven mit desen brieue stede ende vaste te holden in allen manieren ende voerwerden als die brieue inholden, die hem daerop gegeven sijn, beholtelic ons onser lude, die wij daer hebben ende noch daer comen mogen, ende onses dienstes, den se ons van rechte sculdich syn. Voert meer soe sal ons onse stat van Graffhorst voirss. jaerlix gheuen sess pont bruner tornsche op sente Odulphusdach in kennisse van hoeren statrechten, alle argelist vytscheiden. In orkonde des briefs besegelt mit onsen segel. Gegeven toe Vollenhoe int jaer onss Heren dusent vierhondert driendertich des Woensdages nae Onser Lieuer Vrouwen- dach Concepcio.

CONFIRMATIEBRIEF VAN FREDERIK VAN BADEN.

1496.

Friderick, van Goits gnaden elect ende confirmiert, geboren marckgreue van Baden, maken kont allen luden, dat wy onsen gueden luden onser stat van Graffhorst all alsulck statrecht ende vryheiden als sie van onsen voirvaderen, bisschopen tÛtrycht, gheworuen, heer ghebracht ende besegelt hebben, confirmieren, stedigen en louen in desen onsen brieue stede ende vast te holden in allen manieren ende voirwerden als die brieue inholden, die hem daer op ghegeuen syn, behoudeleick onss onsen luden, die wy daer hebben ende noch daer comen mochten, ende onss diensts, den sie onss van rechte schuldich syn. Voertmer soe sall onss onse stat van Graffhorst voirss. jaerlix gheuen sess pont bruner tornsche op sant Odulphusdach in kennysse van hoeren statrechten, sonder argelist. In oirkonde sbrieffs besegelt myt onsen siegell. Gegeuen op onsen slote tot Vollenhoe int jaer onses Heren duysent vierhondert sessendenegentich vpten vier-tienden dach in Decembri.

CONFIRMATIEBRIEF VAN PHILIPS VAN BOURGONDIE.

1517.

Philips van Bourgoingnen, van Gats ge[nade] elect geconfirmeert van Utrecht, maken kondt allen luyden, dat wij onsen gueden luden onser [stadt] van Graffhorst all alzulcke stadtrecht ende vryheden als sye van onsen voervaderen, bisscoppen tUtrecht, geworuen, her gebracht ende besegelt hebben, confirmeren, stedigen ende louen bij desen onsen [briue] stede ende vast te holden in allen manieren ende voerwerden als die briuen inhouden, die [hem] daer op gegeuen sijn, beholdelicken ons onsen luden, die wij daer hebben ende noch daer comen [mogen], ende onses dienstes, den sye ons van rechten schuldich sijn. Voertmeer soe sal ons onse stadt van Graffhorst voirss. jaerlix geuen zess pont bruner tornsche op sant Odulphusdach in kennesse van hoeren stadtrechten, sonder argelist. In oirconden sbriefs bezegelt met onsen zegel. Gegeuen in onser stadt Zwolle int jaer ons Heren duysent vijfhondert ende zeuenthien den XVI^{ten} dach van Octobri.

WILLEKOEREN END STATUYTEN

DER MEENRE STADT

GRAFFHORST.

Soli Deo gloria.

Int jaer onses Heeren, doemen schreeff duisent vierhondert en seventhiene, des Sonnendachs nae Meye, hebben schepenen en raet end gemeente der meenre stadt van Graffhorst ingesat willekoere ende statuten als van oere stadts weggen voerschreven.

1. Weer dat sake dat enich man off wijff spreke op die schepenen off op den raet off op den genen, die dat recht bevolen were van wegen der stadt van Graffhorst, dat willen se holden de waerde op XIII pont elken schepen.
2. Item weert sake dat enich man off wijff een-gehande daet dede tegen schepen end raedt, 't weer in den rechte, daer se saten toe gerichte, of buiten den gerichte, dat van den gerichte toequeme, dat men bewijzen mochte met goeden burgeren, dat waer der stadts hoechste broeke.
3. Voert meer sint vorwarden en overdrachten, weert sake dat enich man off wijff spreke op dat recht off op die wijsinghe, dat is XX pont.

4. Voert meer sint vorwarden, weert sake dat enich burgher met enen gast toe- ende anvolle, dat onser stadt off onsen burger teghen ghenge, dat men beschinen mochte met waren talen, dat is V pont, dat waer buiten der stadts vriheide off binnen der stadts vriheide.

5. Voert meer weert sake dat enich man off wijff vochte over der stadt vrede, dat is XL ũ .

6. Item dat enich man off wijff den anderen steke off sloeghe blauw off blodich, dat is V ũ .

7. Item weert sake dat enich man off wijff schulde off keve met woorden ende die een den anderen loechende, dat is I ũ ; end die een wijff houre hete, dat weer oock een ũ .

8. Item dat enich man op den anderen een messe toeghe off daer op liepe met verbadenen wapen, dat is I ũ .

9. Item een vuistenslach, dat niet blauw noch bloedijch en is, dat is I ũ .

10. Item weert sake dat enich man off wijff der stadt bode stete off sloghe, dat weere van pandingen off van enigerhande saken, die den gerichte an droeghen, off met verboden wapen to hovede liepen, dat is V ũ .

11. Item weer enich man off wijff, die hem tuighes vermete end den tuich niet bij en brochte alse die

scepen kanden, dat recht ware, hij waer gast off burger, dat is III w ; ende een gast burghen te setten voer die broke, worde hij vellich in den saken, eer dat men den tuich bijbrochte.

12. Item weer enich man off wijff, die scholde of keve met woorden teghen den scepen om des gerichtes wille off tegen enighe menschen voer den gerichte, dat is II w .

13. Item weert sake dat enich man off wijff boeden helde ende hij die sloeghe off stethe off steke blauw off blodich, dat een scepen seghe off claghe overqueme, dat wolden se richten, off dat een ander man off wijff were.

14. Item enich man, die spreke op eens mans eer, dat men bewijzen mochte met waren talen, dat is V w ; ende den anderen toe beteren totter scepen seggen.

15. Item weer enich burgher, hij weer man off wijff, die geboeden worde voert recht end dat eerste bodt versette, dat weer der stadt XV schillinghe; en dat ander gebodt oock versette, dat weer den scepenen I w ; end dat derde weer bij sijne woninghe end den scepenen III w .

16. Item weert sake dat stadtbode lude bode off pande en hij geen roede in sijn handt en hadde, datmen beschinen mochte met die waerheit, dat is I w .

17. Item nyemandt en sal penden off bieden met

onser stadt boode, hij en sal den burghenmeister eerst bidden om den bode, als bij enen ponde.

18. Item dat enich man pande keerde dreem werven, dat is III ƒ .

19. Item dat enich man die pande wederneme, die gepandet weeren met onsen baden, dat is der stadts hoechste broeke off sijn lijff.

20. Item enich man off wijff, die gepandt were end die panden gebeseghet worden, end hij dat seghe end beschinen mochte, die panden mochte hij broeke-loes wedernemen; end die ghene, die die panden verwaren solde, die had der stadt gebroken III ƒ .

21. Item geen wijff en sal pande kieren als bij drien ponden, se en sal pande gheven tho oers mans compste.

Dit sijn de broeken van den voerslaghe.

22. Item weert sake dat enich man houwe in der elst off groen holt breke, elsen off wijrven off wijlgen, dat is eenen olden schilt, end in den Oerdeken twe olden schilden.

23. Item weert sake dat enich man off wijff sprockede off holt leese, ten were bij oerloeff van den schepen end sworen, dat is I ƒ .

24. Item enich man, die sijn holt vercofte, dat hem toe deile velle als men houwe dat voerslach, die dan holt vercofte buiten onser stadts vrijheide enigen gasten, dat is V ƒ .

25. Item weer enich man, die holt cofte van onsen burgeren end dat buten vercofte als voerseghet is, also menich burger holt also menighe V *re* als van elken mandeel.

26. Item voert meer en salmen geenen manne holt geven, off en sal deel hebben in den voerslage, hij en sal burger wesen end licht end vueur holden met in Graffhorst.

27. Item weert sake dat enighen burger schade schiede van oeren burgeren ofte van gasten van enigen beesten, dat solde hij te kennen geven twe van den raden off twe burgeren; dat solden die twee van den raden ofte burgeren besien ende dien schaeden groten, ende daer en sal gheen recht meer overgaen also bij drien ponden.

Dit sint wilkoren onder den scepenen.

28. Int eerste so is verwillekoert, als onder den scepenen, dat elcke twe burgemeisters richten sullen een maent lanck end toe rechte staen alle vierthien daghen des Wonsdachs tusschen negen en thien vren, also bij V ponden, off een anderen scepen in sijn stede te setten.

29. Item voert meer sint willkoere dat elke burgemeister al dat se versten off opsetten, dat sullen se wtrichten off anbrengen oeren gesellen, dien se dat recht overleveren, als bij V ponden.

30. Item geen scepen en sal eenen bode gheven

buiten onser stadts vrijheidt op onsen burger te bieden off te penden, hij en sal comen toe Graffhorst end bidden om den boden, alsoe bij V fl .

31. Item soe sullen elke twe burgemeisterens al alsulcke brueken alsoe vervallen off gebraken werden, dat se eischen off geclaget worde, dat sullen se wtrichten en nemen daer van gelt off pande, alsoe bij drien ponden, dat in oerre maent verscheniget.

32. Item weert sake dat se die voerschreven brueken niet en nemen noch in en wonnen, so solden se die brueken selven gelden, ten waer sake dattet hem ontbreke an hoere macht, soe sullen sij hoere gesellen toespreken end richten datt wtt, als bij III fl .

33. Item geen burgemeister en sal ghenen bade geven ghenen manne, hij en sal vragen waervoer hij panden off baden wil, so sal hij hem enen bade geven, hefft hij daer begherte in, toe allen rechte, als bij III fl .

Item van den gasten.

34. Item dat enich gast breuken breke end hij die niet betalen en wolde ende een schepen daer bij weere off dat eischede, daer solde hij gaen end holden den gast voer die brueke, als bij drien ponden.

35. Item weert sake dat een schepen niet sterck genoch en were enen gast te holden voer die brueke, so solde hij enen burgher bij hem bieden off meer dat hij sterck genoch weer, als bij V fl . Alsoe mennich burger als die scepen bode end dat bodt niet en dede trouwlick toe der stadth behoeff, dat weer elck V fl .

36. Item weer enich man off wijff, die schuldich were emandt, daer hij voer geboden worde, hij were in off vte des hij des avondts to huiss queme, so sal dat die bode sijnen nabuiren toe weten laten van beyden tsijden daer hij woont; dat gebodt sal wesen off hij in sijnen mont gheboden worde.

37. Item off enich man off wijff daer die bode queme en wolde penden end hem die doere voort hooftt toegesloten werde off daerom wt den huise lepe, ¹⁾ dat hij geene pande geven en wolde, end die bode seghde dat hij ingaen solde end geven pande, ende des niet en dede, dat weer also vele als off hij die pande gekieret hadde met hande end monde.

Item van pantweringen.

38. Item enich man off wijff, die pande kierde drienwerff op enen dach, dat weer van schade off van der stadt breuken off van schulde, die en sal niet meer broeken dan III fl ; mer die burgemeister sal gaen met den schepen ende nemen hem die brueken off leggen hem vter stadts vrijheden; end daer niet in te comen, hij en hadde der stadt oer brueke eerst betaelt end die schult, daer hij voer gepant heeft geweest, volgedaen.

Item van den scepenen.

39. Item weer enich schepen, die de scepene beclappede wat sij deden off segghden off melde haren

¹⁾ De woorden „off daerom wt den huise lepe” staan in het HS. in margine.

raet daer se weeren in hare heimelicheit, dat is XX w ;
ende nummermeer in den raet te commen.

40. Item gheen schepen en sal een bode geven
op onsen burger op heilige daghe als Aposteldagen
end Sonnendaghe, also bij eenen ponde.

41. Item weer enich man, die wtter stadts vrijheide
gelecht weer end in die stad queme, hij weer wijff
off man, bij daghe off bij nachte, also vaecke als hi
dat dede, also menighe V w .

42. Item weer enich man, die ander recht begeerde
dan hem toe Grafhorst gewesen worde, ende dat toe
Zwolle soeken en vragen wolde, so solden hem die
schepen twe mede doen ende latent vragen wat recht
were; end wye inden onrecht were, die solde die cost
betalen, die daerom verteert werde.

43. Item weert sake dat die gemene schepen end
burgheren een willekoer makeden off enigerhande
overdrachte, dat die twe deel volgheden, dat en solden
die anderen niet kieren.

44. Item enich man off wijff, die sijnen burger in
last off schade brochte tegen eenen gast, dat is toe
verstaene dat hune daghen dede, off tegen den heer
bedroghe, daer hij gheen last off hinder van kreghe,
datmen eischen mochte met waren talen, dat is V w .
End den ghenen, den hij de last ghedaen off inge-
bracht hadde, weder op sijne vote te brenghen.

45. Item weert sake dat enich burgher, die uter
stadt vrijheit voere end eenen anderen burgher met

eenen anderen rechte anspreke dan toe Graffhorst voer die schepen, die hadde sijn burgherschap verbuert end moste anderwerve burgherschap weder winnen, off hij daer weder uter wone queme.

46. Item alle brueken, die gaste breken, die sullen staen op alsulcke recht, alss toe Zwol een recht is en oire stadt recht ¹⁾ holt.

47. Item elck pont voer drie olde Vleemsche grote off payement datter goet voer is.

48. Item van dese brueken niet quyt te laten als eenen Vlemschen.

49. End elk man off wijff holde sijnen heuschen monde op vrouwen ende op jonckvrouwen, end op heeren end op vorsten, end op ridder ende op knechten, ende op goede steden, clein end groot, end op elcker male, sij jonck off olt, wijff off man.

50. Item niemant en brueke, so en derff hij niet boeten.

Nota.

51. Item weert sake dat ijmandt pande coffte, off hij weer man off wijff, end binnen XIII daghen daer niet vol van en dede, end daer claghe over queme, dat weer die eerste claghe I w , end die ander claghe des anderen daghes II w , end vort alle daghe elke claghe die helfte meer.

52. Item alle brueken nae der sonnen dubbelde kuer.

¹⁾ Het woord „recht“ staat in het HS. boven den regel.

De burgemeesterseed, aan het eind van het handschrift voorkomende en met een andere hand dan het stadrecht geschreven, luidt aldus:

„Ick love en sweere eenen eed tot God Almaghtig,
„dat ik mijn officie van burgermeester zal waernemen
„als een getrou burgermeester schuldigh is te doen
„en een jeder zijn recht te laten genieten; dog alles
„na best vermogen. Zoo waerlijk help mij Godt
„Almaghtigh.”

N A S C H R I F T.

Mr. Muller te Utrecht deelt mij mede, en ik betuig hem daarvoor bij dezen mijn dank, dat hij vroeger in „De Registers en Rekeningen van het Bisdom Utrecht, 1325—1336” (Werken v. h. Hist. Gen. Nieuwe Serie N°. 53) den stadbrieff van 1333 heeft uitgegeven, zooals die voorkomt in een register, door hem „Diversorium van den bisschop, 1331—1332”, genoemd, hetgeen mij was ontgaan.

De aldaar in Dl. I, bl. 439, gedrukte tekst luidt aldus:

Libertas opidi in Grafhorst. „Wy Jan, bi der ghenaden Godes bisschop tUtrecht ¹⁾, maken cond allen luden, dat wi onsen goeden luden van Grafhorst ghegheven hebben ende gheven met desen brieve vriheyt ende statrecht, te zetten scepene ende mit onsen scold ende richter te richtene, in allen manyren als onse steede van Svol, van Hasselt ende van Ghene-mude hebben, welc vryheyt wesen sal tusschen den Oerde ende Grafhorster-vonder toe ²⁾, behoudelic ons onser luden, di wi daer hebben ende noch comen moghen, ende onses dinstes, die si ons van recht

¹⁾ Het handschrift heeft: „trUtrecht”.

²⁾ Het handschrift heeft: „tore” of „core” (*toe* met een verkortingsteeken).

sculdich siin ghelike den steden vorscreven. Voertane so sel ons die stede van Grafhorst voerseyt jaerlix gheven 6 pond svarter Tornoysen op sente Odulfsdach, in kennis van haeren statrecht. Hyerover waren, daer dit gheschiede, eyrsam lude ende besceyden heren Jan van Yselsteyne, canonic sent Marien tUtrecht ¹⁾ ende thezaurier, her Jacob, cureyt van Yselmuden, Otte van Yselsteyne de oude, Ernst van Yselmuden ende de jonghe Ernst siin soen, Alfar van der Scuren, Gheraerd Stellenc, Bertold Derboven, Ernst van Zurbeke ende anders vele goeder lude. In orcunde des briefves bezeghelt mit onsen zeghel. Ghegheven int jaer ons Heren 1333 des Densendaghes na Mesericordia.”

Men ziet o. a. uit de noten, door den uitgever onder den tekst geplaatst, dat ook hier de lezing niet geheel onberispelijk is. Maar het is nu toch wel duidelijk, dat de brief zelf als echt is te beschouwen; men vergelijkte echter over het al of niet officieele karakter van het zg. diversorium de opmerkingen van Mr. Muller in zijne Inleiding (bl. LXVI en vlg. van Dl. II)

Hoe men het ontstaan van den brief van 1365, die bijna geheel gelijkkluidend met dien van 1333 is en ook geen melding maakt van eene vroegere stadrechtsverleening, moet verklaren, begrijp ik niet.

A. T.

¹⁾ Het handschrift leest: „trUtrecht”.